

TADEUSZ KMIĘCIK

PAP SŁUPSK

**POLSKA I LITWA NA PRZEŁOMIE
LAT TRZYDZIESTYCH I CZTERDZIESTYCH XX WIEKU.
WYBRANE PROBLEMY**

Literatura polska dotycząca stosunków polsko-litewskich w okresie międzywojennym, a szczególnie na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XX w., nie jest zbyt obfita. Problemy te przez długi okres nie mogły doczekać się poważnych badań, unikała ich zarówno historiografia polska, jak i litewska. Stosunki między tymi państwami nie były wówczas przyjazne, choć sytuacja taka była szkodliwa dla nich. Litwini obawiali się wpływów kultury polskiej. Nie brakowało jednak prób ich poprawnego ułożenia.

W Polsce funkcjonowało założone w 1932 roku na podstawie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej (z 27.10.1932 r.) stowarzyszenie pod nazwą Związek Przyjaciół Litwy z siedzibą w Warszawie. Jego zadaniem było propagowanie w społeczeństwie polskim problematyki dotyczącej życia kulturalnego, społecznego i gospodarczego na Litwie, a także zapoznawanie Polaków i Litwinów z nowym położeniem odrodzonych narodów i państw polskiego i litewskiego. W tym celu ZPL organizował konferencje, wykłady i odczyty. Sekcja wydawnicza dokonywała tłumaczeń literatury litewskiej, a turystyczna organizowała wycieczki do tego kraju. Związek utrzymywał kontakty z instytucjami i organizacjami kulturalnymi Litwy¹.

W miarę upływu czasu rządowi polskiemu coraz bardziej zależało na nawiązaniu stosunków dyplomatycznych z Litwą. Ich brak (nawiązanie stosunków z Polską uważano na Litwie za niewskazane i niekorzystne) z punktu widzenia obrony państwa polskiego był sytuacją niekorzystną. Litwa stanowiła klin między Wileńszczyzną a Prusami Wschodnimi. Stwarzało to zagrożenie na wypadek wojny ze Związkiem Radzieckim lub z Niemcami. Przez tereny Wileńszczyzny mogły przechodzić wojska potencjalnego agresora².

¹ Centralne Archiwum Wojskowe, sygn. I.303.4.5694, Statut stowarzyszenia pod nazwą „Związek Przyjaciół Litwy”, Warszawa 1934 r.

² M. P. Deszczyński, *Ostatni egzamin. Wojsko Polskie wobec kryzysu czechosłowackiego 1938-1939*, Warszawa 2003, s. 107.